

Československo chronologie udalostí „Pražské jaro 1968“ politicky, následované normalizací.^[1]

- 1. ledna – Z Prahy odcestovala do Gabonu Expedice Lambaréné.
- 3.–5. ledna – tzv. lednové plénum (zasedání ústředního výboru KSČ) odvolalo prvního tajemníka Antonína Novotného a zvolilo Alexandra Dubčeka.^[2]
- 1. února – Alexander Dubček na VII. sjezdu JZD vyzval k prohlubování „socialistické demokracie“ a větší účasti všech pracujících na veřejném dění.^[3]
- 3. února – Rudé právo informuje, že výroční členské schůze KSČ, většinou svolávané na leden a únor, provází nebývalá účast a aktivita členů, s mnoha projevy kritiky vlastní práce i vyšších stranických orgánů.^[4]
- 22. února – na slavnostním shromáždění ke 20. výročí „Vítězného února“ na Pražském hradě promluvili Alexander Dubček a Leonid Iljič Brežněv. První v dlouhém projevu chválil i kritizoval výsledky uplynulých let a vyzval (i prostřednictvím citátů z Gottwalda) k prevenci či nápravě chyb; druhý zdůrazňoval nutnost spolupráce socialistických zemí (proletářský internacionalismus) a věrnost marxisticko-leninskému učení.^[5]
- 22. února – Vydáno nulté číslo nového časopisu Literární listy, který nahradil předtím zakázané Literární noviny.^[6]
- 22. března – pod velkým tlakem ze strany okresních konferencí KSČ^[7] i dalších skupin občanů^[8] odstoupil Antonín Novotný z funkce prezidenta republiky.^[9] „Vzhledem k jeho zdravotnímu stavu“ doporučilo předsednictvo ÚV KSČ jeho odchod na odpočinek.^[10]
- 23.–24. března – V Drážďanech v NDR se konalo setkání vedoucích představitelů Československa, Bulharska, Maďarska, NDR, Polska a SSSR. Na setkání zazněla kritika obrodného procesu v ČSSR, který byl označen jako „plíživá kontrarevoluce“.
- 25. března – Na aktivu zemědělců okresu Jičín byla přijata tzv. „jičínská výzva“ ke vzniku založení celostátní zájmové organizace. 10. července byl v Nitře ustanoven Český svaz družstevních rolníků a Slovenský svaz družstevních rolníků.
- 26. března – Kurt Hager, tajemník ústředního výboru východoněmeckých komunistů (SED), vyslovil obavy o socialistický vývoj v ČSSR; odvolával se přitom na to, že řadu kroků čs. vlády podporují „reakční“ kruhy západního Německa. Vedení KSČ tuto interpretaci rozhodně odmítlo. Určité výhrady zazněly krátce předtím i na schůzce představitelů Varšavské smlouvy v Drážďanech.^[11]
- 29. března – obnovena česká skautská organizace Junák, zakázaná komunisty po r. 1948.
- 29. března – Byl ustaven Klub nezávislých spisovatelů, který sdružoval nekomunistické členy Svazu spisovatelů.
- 30. března – prezidentem ČSSR byl zvolen Ludvík Svoboda.
- 31. března – Skupina politických vězňů odsouzených podle zákona 231/1948 Sb. založila Klub 231.
- 4.–5. dubna – plénum ÚV KSČ se vyslovalo pro prohlubování reformy a přijalo Akční program.^[12]
- 5. dubna – vznikl Klub angažovaných nestraníků.
- 6. dubna – Vláda Jozefa Lenárta podala demisi, sestavením nové pověřen Oldřich Černík (jeho vláda byla jmenována 8. dubna).
- 18. dubna – předsedou Národního shromáždění zvolen Josef Smrkovský.^[13]
- 4. května – V Moskvě proběhlo jednání mezi nejvyššími stranickými představiteli KSČ a KSSS. Českoslovenští představitelé byli ostře kritizováni za provádění demokratizačních opatření. Ze strany sovětských komunistů byl vysloven požadavek na rázná opatření proti antisocialistickým a pravicovým silám.
- 16. května – V uvolněné atmosféře za mimořádného zájmu veřejnosti se konal pražský vysokoškolský majáles.

- [19. června](#) – V prostoru pražského [letišťe Ruzyně](#) se konalo shromáždění 10 tisíc příslušníků pražských [Lidových milicí](#), na kterém zazněly kritické hlasy proti vedení KSČ a proti aktivizaci pravicových sil. Shromáždění vyvolalo vlnu rozhořčení a sepisování petic za zrušení LM.
- [20. června](#) – zahájeno velitelsko-štábní cvičení Varšavské smlouvy na území ČSSR, s účastí sovětských jednotek.[\[14\]](#)
- [25. června](#) – přijat zákon o soudní rehabilitaci, s cílem odčinit křivdy spáchané v předchozích dvaceti letech.[\[15\]](#)
- [26. června](#) – zrušena [cenzura](#).
- [27. června](#) – v časopise [Literární listy](#) a třech denících vyšel manifest [Dva tisíce slov](#).
- [4. července](#) – Byl zahájen provoz [Nového letiště](#) v Praze – [Ruzyni](#), na které byl přemístěn provoz pravidelných letů ze Starého letiště.
- [16. července](#) – ÚV KSČ obdržel dopis ze schůzky pěti států Varšavské smlouvy ve Varšavě. Účastníci vyjádřili obavy z odtržení ČSSR od socialistického společenství, což by ohrožovalo i zájmy ostatních zemí.[\[16\]](#) ÚV KSČ v odpovědi obhajoval nastoupenou cestu a potvrdil platnost všech spojeneckých smluv.[\[17\]](#) Vývoj v ČSSR podpořili představitelé několika komunistických stran v západních zemích.
- [29.–31. července](#) – Dvoustranné jednání československých a sovětských představitelů v [Čierné nad Tisou](#).[\[18\]](#)
- [30. července](#) – Moskevská [Pravda](#) zveřejnila dopis skupiny pracovníků závodu [Praga](#) (tzv. Dopis 99 pragováků), v němž autoři kritizovali výpady proti spojeneckým zemím a protestovali proti snahám o urychlení odchodu sovětských vojsk po skončeném červnovém cvičení. Vyslovili názor, že „každému poctivému, čestnému občanu naší vlasti, ... nemůže být na překážku ... přítomnost vašich vojsk a vojsk Varšavské smlouvy. Ba naopak, musí se cítit bezpečněji.“[\[19\]](#) Stalo se tak v době závodní dovolené, kdy pracovalo jen asi 700 ze 4500 zaměstnanců. Představitelé závodních výborů ROH a KSČ se od dopisu distancovali.[\[20\]](#)
- [1. srpna](#) – Předseda [ČSM](#) Z. Vokrouhlický informoval o incidentech, které potkaly čs. delegaci na IX. festivalu mládeže v [Sofii](#). Průvod se pokoušel narušit místní duševně nemocný (?) provokatér, šířily se pověsti o kontrarevoluci v ČSSR, místní představitelé žádali odstranění portrétů Dubčeka a Svobody a část delegátů nebyla vůbec vpuštěna do Bulharska.[\[21\]](#)
- [3. srpna](#) – Na schůzce vedoucích představitelů „pětky“ (SSSR, NDR, Bulharska, Maďarska a Polska) a ČSSR v Bratislavě bylo přijato prohlášení naznačující řešení problémů „vzájemnou pomocí a podporou“.
- [17. srpna](#) – V [Komárně](#) se setkal nejvyšší maďarský představitel [János Kádár](#) s [Alexandrem Dubčekem](#). Kádár poukázal na značnou nespokojenost SSSR s politickým vývojem v ČSSR a možností vojenské intervence.
- [21. srpna](#) – [Vojenský zásah](#) armád pěti států [Varšavské smlouvy](#) (SSSR, [Bulharska](#), [Maďarska](#), [NDR](#) a [Polska](#)) v [Československu](#) v noci z 20. na 21. 8. 1968, který zastavil reformní proces [Pražského jara](#) (viz [Provolání ÚV KSČ z 21. srpna 1968](#)). Ministr obrany, armádní generál [Martin Dzúr](#), vydal rozkaz, aby armáda ani bezpečnostní složky nekladly okupačním silám odpor. Intervenční jednotky zahrnovaly 750 tisíc vojáků, 800 letadel a 6 300 tanků. Do počátku září si invaze vojsk vyžádala 72 obětí na životech československých občanů.
- [22. srpna](#) – Konal se [XIV. \(mimořádný\) sjezd KSČ](#), tzv. Vysočanský, který odsoudil vpád vojsk [Varšavské smlouvy](#). V únoru [1969](#) byl prohlášen za neplatný.
- [7. září](#) byl zakázán [Klub angažovaných nestraníků](#).
- [13. září](#) – Byl přijat zákon umožňující oficiální existenci pouze těm organizacím, které jsou součástí [Národní fronty](#).
- dostavění [přehrady Nechranice](#).

- [Jiří Raška](#) získal první zlatou medaili pro Československo na ZOH.
- [9. října](#) – Konzervativní komunisté otevřeně vystoupili v sále [Čechie](#) v [Praze 8](#), aby podpořili „internacionální pomoc“ armád Varšavské smlouvy.
- [11. října](#) – U obce [Ptice](#) v [okrese Kladno](#) se zřítilo letadlo na lince Praha – Piešťany. Zahynulo 13 osob.
- [18. října](#) – V Národním shromáždění byla přijata Smlouva o podmínkách dočasného pobytu sovětských vojsk na území Československa, která vyčleňovala prostory a zázemí, které bylo třeba uvolnit 75 tis. sovětských vojákům. Vojska ostatních států měla být odsunuta, délka pobytu sovětských vojsk nebyla specifikována.
- [27. října](#) – Byl přijat [Ústavní zákon o Československé federaci](#) č. 143/1968 Sb., který přeměnil do té doby unitární stát ve federaci skládající se z [České socialistické republiky](#) a [Slovenské socialistické republiky](#). Platnost zákona byla stanovena na 1. ledna [1969](#).
- [28. října](#) – oslavy 50. výročí vzniku Československé republiky (odhalování pomníků [T. G. Masaryka](#) v některých městech)
- [6.–7. listopadu](#) – Při příležitosti výročí [VŘSR](#) se v [Praze](#), [Brně](#) a [Českých Budějovicích](#) konaly velké demonstrace proti sovětské okupaci, do nichž se zapojili zejména studenti. Demonstrace byly však potlačeny bezpečnostními jednotkami vč. [Lidových milicí](#).
- Na [Slovensku](#) byly dodatečně vyhlášeny 4 nové [okresy](#) – 1 ve [Středoslovenském kraji](#) (*Okres Veľký Krtíš*) a 3 v kraji [Východoslovenském](#) (*Okres Stará Ľubovňa*, *okres Svidník* a *okres Vranov nad Topľou*).

Svět

- [1. ledna](#) – [Jim Clark](#) na voze [Lotus](#) zvítězil v [Grand Prix JAR](#).
- [15. ledna](#) – Při zemětřesení v západní [Sicílii](#) o síle 5,5 stupňů Richterovy stupnice zahynulo nejméně 231 lidí.
- [17. ledna](#) – Severokorejská vojenská jednotka zahájila tzv. [Útok na Modrý dům](#) s cílem zabít jihokorejského prezidenta [Pak Čong-huie](#).
- [20. ledna](#) – Vstoupila platnost [Evropská dohoda o mezinárodní silniční přepravě nebezpečných věcí](#).
- [21. ledna](#)
 - Ve Vietnamu začala [Bitva o Khe Sanh](#).
 - Nedaleko americké vojenské základny v [Thule](#) ([Grónsko](#)) se [zřítil](#) americký [bombardér B-52](#) s nákladem 4 vodíkových bomb. Bomby byly zajištěny až v září.
- [23. ledna](#) – [Severní Korea](#) zajala americkou výzvědnou loď USS Pueblo s 83 členy posádky s odůvodněním, že narušila její výsostné vody.
- [25. ledna](#) – Při potopení izraelské ponorky *INS Dakar* mezi Krétou a Kyprem ve Středozemním moři zahynulo všech 69 členů posádky.
- [25. ledna](#) – Při potopení francouzské ponorky *Minerve* ve Středozemním moři zahynulo 52 členů posádky.
- [30. ledna](#) – Ve Vietnamu byla zahájena [ofenzíva Tet](#) a začala [Bitva o Hue](#).
- [31. ledna](#) – [Nauru](#) vyhlásilo nezávislost na Austrálii.
- [6. února](#) – [Bitva o Lang Vei](#)
- [6.–18. února](#) – [Zimní olympijské hry](#) v [Grenoblu](#).
- [12. března](#) – [Mauricius](#) vyhlásil nezávislost na [Velké Británii](#).
- [16. března](#) – Při [masakru vietnamské](#) vesnice [My Lai](#) bylo americkými vojáky povražděno několik set civilistů.
- [24. března](#) – Při havárii letadla [Vickers Viscount](#) během letu z [Corku](#) do Londýna zahynulo 61 lidí.

- [27. března](#) – Při cvičném letu stíhačky [MiG-15](#) [zahynul](#) první sovětský kosmonaut [Jurij Gagarin](#).
- [2. dubna](#) – [Andreas Baader](#) a [Gudrun Ensslinová](#) z [Frakce Rudé armády](#) odpálili bomby ve dvou obchodních domech ve [Frankfurtu nad Mohanem](#).
- [4. dubna](#) – V [Memphisu](#) byl spáchán [atentát na Martina Luthera Kinga](#).
- [10. dubna](#) – Při silné bouři ztroskotal trajekt u novozélandského [Wellingtonu](#) a zahynulo 53 lidí.
- [Květen 1968 ve Francii](#)
- [22. května](#) – Při havárii americké jaderné ponorky [USS Scorpion](#) v Atlantském oceánu u [Azor](#) zahynulo všech 99 členů posádky.
- červen – Byla zahájena [Opotřebovací válka](#) proti Izraeli.
- [2. a 3. června](#) – Začaly týden trvající [nepokoje](#) studentů v [Bělehradě](#), které si vyžádaly několik těžce raněných lidí.
- [3. června](#) – Americká spisovatelka [Valerie Solanasová](#) se pokusila zastřelit [Andyho Warhola](#).
- [5. června](#) – V Los Angeles byl spáchán [atentát na Roberta Francise Kennedyho](#).
- [7. června](#) – Byla zahájena [stávka šiček v továrně Ford v Dagenhamu](#).
- [20. června](#) – Americký atlet ([Jim Hines](#) z jako první člověk běžel stometrový sprint pod 10,00 sekundy (9,95 s).
- [24. června](#) – Byla vyhlášena Republika [Růžový ostrov](#) v Jadranském moři u [Rimini](#).
- [30. června](#) – Poprvé vzlétl prototyp přepravního letounu [Lockheed C-5 Galaxy](#).
- [11. července](#) – Při havárii chemické továrny ve [východoněmeckém Bitterfeldu](#) zahynulo 42 lidí.
- [18. července](#) – V Kalifornii byla založena společnost [Intel](#).
- [22. července](#) – Dopravní letadlo izraelské společnosti [El Al](#) na trase z Londýna do Tel Avivu bylo [uneseno](#) příslušníky [Lidové fronty pro osvobození Palestiny](#) do Alžírka.
- [25. července](#) – Papež [Pavel VI.](#) vydal encykliku [Humanae vitae](#) odsuzující [antikoncepci](#).
- [29. července](#) – Při výbuchu sopky [Arenal](#) v [Kostarice](#) zahynulo 87 lidí.
- [25. srpna](#) – Uskutěčnila se [Demonstrace na Rudém náměstí v Moskvě](#) proti [invazi vojsk Varšavské smlouvy do Československa](#).
- [15. srpna](#) – Při zemětřesení o síle na indonéském ostrově [Sulawesi](#) zahynulo okolo 68 000 lidí.
- [31. srpna](#) – Zemětřesení v severovýchodní části [Íránu](#) o síle 7,4 stupňů Richterovy stupnice si vyžádalo přes 12 000 obětí.
- [6. září](#) – [Svazijsko](#) vyhlásilo nezávislost na [Velké Británii](#).
- [8. září](#) – V [Polsku](#) se upálil [Ryszard Siwiec](#) na protest proti [okupaci Československa](#).
- [13. září](#) – Albánie vypověděla [Varšavskou smlouvu](#).
- [21. září](#) – Sovětská bezpilotní kosmická loď [Zond 5](#) se po obletu Měsíce vrátila na Zemi.
- [2. října](#) – Nejméně desítky lidí bylo zastřeleno během demonstrace v městské části [Mexika](#) Tlatelolco.
- [12.–27. října](#)
 - [Letní olympijské hry v Mexiku](#)
 - [Rovníková Guinea](#) vyhlásila nezávislost na Španělsku.
- [5. listopadu](#) – V amerických prezidentských volbách zvítězil republikánský kandidát [Richard Nixon](#).
- [20. listopadu](#) – Ve [Slovinsku](#) byl ustaven hlavní štáb [Teritoriální obrany](#), jež v [Jugoslávii](#) vznikla v důsledku srpnové invaze okupačních vojsk do Československa.
- [Silniční aféra](#) v Jugoslávii
- [Studentské nepokoje v Prištině](#)

Věda [Editovat](#)

- [11.–22. října](#) – [Apollo 7](#) – první americký let do vesmíru v rámci [programu Apollo](#) s tříčlennou posádkou, první pilotovaný let s použitím rakety [Saturn IB](#).
- [21.–27. prosince](#) – [Apollo 8](#) – druhý pilotovaný let programu Apollo, [24. prosince](#) poprvé uskutečnila lidská posádka oblet [Měsíce](#).
- Vytvoření algoritmu [A*](#) Peterem Hartem, Nilsem Nilssonem a Bertramem Raphaelem. Tento algoritmus se používá pro vyhledávání optimálních [cest v grafech](#).

Umění [Editovat](#)

- [16.–18. červen](#) – festival populární hudby v [Monterey](#).
- [22. listopadu](#) – Britská kapela [Beatles](#) vydala tzv. [Bílé album](#).
- V Československu měly premiéru filmy [Bohouš](#), [Čest a sláva](#), [Farářův konec](#), [Naše bláznivá rodina](#), [Nebeští jezdci](#), [Nejlepší ženská mého života](#), [Past'ák](#), [Přísně tajné premiéry](#), [Rozmarné léto](#), [Spalovač mrtvol](#), [Šíleně smutná princezna](#), [Všichni dobří rodáci](#), [Zločin v šantánu](#), [Žert](#) aj.
- Premiéry filmů [2001: Vesmírná odysea](#), [Četník se žení](#), [Hanba](#), [Planeta opic](#), [Tenkrát na Západě](#), [Tonoucí se stébla chytá](#), [Ukradené polibky](#), [Vinnitou a Old Shatterhand v Údolí smrti](#), [Yellow Submarine](#) aj.
- Vznikly hudební kapely [Led Zeppelin](#), [Black Sabbath](#), [Deep Purple](#), [Blue Effect](#), [The Plastic People of the Universe](#), [Nazareth](#), [Accept](#), [Progres 2](#), [Sweet](#), [King Crimson](#), [Yes](#) aj.